

megörökölt új helyzetben nem szabad megfélemlített, könyörgő attitűdöt felvenni.

MN: Mi a jelentősége egy proaktívan megfogalmazott és kiadott akadémiai véleménynek, ha a másik fél nem adja jelét annak, hogy fontosnak tartja? Ha a Nemzeti alaptanterv (NAT) példáját nézzük, az utóbbi években pont ez történt, amit ön tud a legjobban az MTA Közoktatási Elnöki Bizottságának elnökeként.

PCS: Két éve száznál is több szakembert bevonva az akkori 350 oldalas NAT-tervezet-hoz írtunk egy 110 oldalas véleményt, amelynek három fő állítása volt. Egyrészt túl sok tanórával számol és rugalmasnak tekint a tanulók idejét. Másrészt a gimnázium végén gyakorlatilag nincs természettudományos oktatás, csak fakultáción, ami nem helyes. Harmadrészt az egész koncepcióban kicsi az em-

bernek mint magát alakító, magát kibontakoztató lénynek a szerepe, ehelyett az ember mindig mint a kontroll tárgya jelenik meg. Például a szexualitás veszélyeiről sok szó esik, de magáról a szexualitásról szinte semmi. A minisztérium nem reagált a véleményünkre, egy kedves karácsonyi üdvözlőlapot kaptunk arról, hogy megkapták. Mi azóta is jeleztük, hogy állunk rendelkezésre. Tudjuk, látjuk, hogy a NAT megírásának folyamatából az MTA másfél éve teljesen ki van hagyva, és ennek biztosan lesznek negatív következményei a NAT tartalmát illetően. A túl belterjes fejlesztés nem veszélytelen. Az új NAT-hoz az MTA tudós közössége a kerettantervek megjelenése után kíván hozzászólni.

MN: Freund Tamás Orbán Vikornak írt ma- gánlevelében „a fiatalságot mételeyező társada-

lomtudósokról” írt, és úgy tudom, kijelentése után az MTA-n belül több bölcsésszel levelezésbe kezdett. Önnel is?

PCS: Többeknek, így nekem is elküldött egy levelet, amelyben elnézést kért ezért a kifejezésért. Sokat tett azért, hogy visszakozzon és kifejezze sajnálatát.

MN: A három jelölt közül ön az egyetlen bölcsész. Bölcsész elnöke majdnem húsz éve, Glatz Ferenc történész óta nem volt az MTA-nak. Ez növeli az ön esélyeit?

PCS: Vannak érvek amellett, hogy a mostani válsághelyzetben egy filozofikusabb, nyitottabb bölcsészszemlélet jobban hasznosítható: most új keretek létrehozására van szükség. És itt a tudásátadási rendszerek általános válságára és az Akadémia útkeresésére is gondolok.

Pálos Máté

Feszültségek a magánosított Corvinuson

Tagja a rendnek

Kezd láthatóvá válni, mivel jár, hogy a korábban állami egyetemként működő Corvinust kiszervezték egy alapítványhoz. Az új vezetők menedzsmentszemlélete ütközik az egyetemi autonómiával, és viták övezik a bérmegállapodásokat is.

■ Palkovics László innovációs és technológiai miniszter többször elmondta, hogy modellkísérletként tekint arra, ami a Budapesti Corvinus Egyetemen történik. A Corvinus fenntartását tavaly júliusban a Maecenas Universitatis Corvini Alapítvány vette át az államtól. Az alapítványt a kormány hozta létre és tőkésítette fel, a kuratóriumi tagokat Palkovics nevezte ki, ezen a ponton azonban formálisan meg is szűnt a kormányzat befolyása a Corvinus felett bábáskodó szervezetre. A kuratórium nem vizsgálható, működése nehezen átlátható, így az elszámoltathatósága is kérdéses. Nyár óta a kuratórium alapvető változtatásokat vezényelt le az egyetemen. Az oktatók egy része úgy véli, az új felállás veszélyezteti az egyetemi

autonómiát és sérti a munkavállalók jogait.

Mindennek azért van jelentősége, mert Palkovics legutóbb a Semmelweis Egyetetről mondta, hogy a Corvinus mintájára alakítanák át – de az elmúlt egy-másfél évben az alapítványi vagy ahhoz hasonló megoldás felmerült az Állatorvostudományi Egyetemenél, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemenél és a győri Széchenyi István Egyetemenél is. Nem közömbös tehát, mekkora szava lesz a corvinusos oktatóknak az egyetem jövőjét meghatározó döntésekben, milyen lesz a feladatmegosztás a kuratórium, az új vezetők és a hagyományos egyetemi testületek között.

Az eddigi tapasztalatok okot adnak az aggodalomra: még a változások irányával egyetértő okta-

tók is arra panaszkodnak, hogy a döntések lóhalálában, az érintettek megkerülésével születnek. „A vállalati gondolkodás ütközik az akadémiai működéssel. Az új vezetők a központi utasításos rendszerhez szoktak, az oktatókkal szemben bizalmatlanok, ami a másik oldalon információhiányhoz és bizonytalansághoz vezet” – mondja egy corvinusos oktató. „Megváltozott a logika. Nem az egyetemi testületekben vitatkozunk, hanem a menedzsment dönt, amiről mi *ex post* értesülünk. Sokkal kevesebbet tudok az egyetemről, mint egy éve” – számol be egy másik forrásunk. A túlhajtott vállalati szemlélet és a rossz kommunikáció példájának tartják forrásaink az új bérendszert, amely annak ellenére rontotta a hangulatot az egyetemen,

hogy az oktatók 85 százalékának elvileg emelkedett a fizetése. Probléma továbbá a szenátus jogköreinek csorbítása – egyesek szerint a testület „kihérélése” –, ami miatt az is felvetődött, hogy a Corvinus működése ellentétes lehet a felsőoktatási törvénnyel.

Hernádi és a többiek

A Corvinus alapítványának a kormány az induláshoz 380 milliárd forintnyi tőkét biztosított Mol és Richter-részvényekben – az innen érkező osztalékból és a további befektetések hozamából kell pótolni az egyetem megszűnő rendszeres állami támogatását, ami az utolsó időszakban évi 8 milliárd forint körül mozgott. Erre elvben elég lehet a tőke, bár sokan attól félnek, hogy mivel az olaj- és a gyógyszeripar is kockázatos terület, a szűkösebb években gondban lehet az egyetem. Beszéltünk olyan oktatóval, aki etikai szempontból, illetve az egyetem hírneve felől nézve sem tartja jó ötletnek, hogy a fosszilis tüzelőanyagokra építő Mol nyereségétől függ az intézmény. Többen azonban úgy vélik, ha nagy bajba kerülne a Corvinus, az állam kiszélesítené; az egyetem és a központi költségvetés közötti kapcsolat nem szakadt meg a magánosítással, decemberben egy kormányhatalmazó törvénnyel a kormányhatalmazó törvénnyel 12 milliár-

dot a Corvinushoz az innovációs központnak nevezett Ménesj úti campus felújításához.

A Corvinus működéséhez szükséges pénz mellett az egyetem új irányítói is a vállalati szektorből érkeztek. Az alapítvány kuratóriumi elnöke Hernádi Zsolt, a Mol elnök-vezérigazgatója, a kuratórium tagja Csák János üzletember, volt londoni nagykövét, Martonyi János volt külügyminiszter, Palotai Dániel, a Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatója és Láncki András, a Corvinus rektora. A tudományos vonalat egyedül Láncki képviseli, aki a rendszerváltás óta tanít az egyetemen, 2016 óta rektor, de neki meg a politikai bekötöttsége egyértelmű a Századvég volt elnökeként és Orbán egyik fontos ideológusaként. Az alapítvány felügyelőbizottságába Bártfai Béla, a Magyar Szénhidrogén Készletező Szövetség vezérigazgatója és Jánoskúti Levente, a McKinsey budapesti irodavezetője mellé Chikán Attila professor emeritust ültették, aki a Rajk Szakkollégium alapítójaként sokakat ismerhet a mostani átalakítás levezényelői közül.

Szakkollégista volt maga Hernádi, illetve Anthony Radev, a Corvinus új elnöke is. Utóbbi egy frissen létrehozott pozíciót tölt be az egyetemen: a rektor és Pavlik Livia kancellár mellett vezeti a Corvinust. Rögtön magához vonta a kommunikációt, a nemzetközi és vállalati kapcsolatokat, a hallgatói szolgáltatásokat, a HR-t és a stratégiaalkotást. Az általános vélemény szerint Hernádi után ő a legfontosabb ember, akinek a megérkezése a Corvinusra nem volt zökkenőmentes.

Bár a bolgár származású Radev a Közgázon végzett, forrásaink szerint meglehetősen életidegenül mozog az akadémiai közegben. Több mint húsz évig dolgozott a McKinsey tanácsadó cégnél, regionális vezetővé küzdötte fel magát, egy 2017-es *Index*-portré szerint régi barátság fűzi Hernádi Zsolthoz és Csányi Sándorhoz, de Orbán Viktorral is szokott ultizni. Egy corvinusos forrásunk arról számol be, hogy az egyetemen negatív visszhangja volt Radev arrogáns stílusának és

Fotó: MTI/Mónus Márton

HERNÁDI ÉS PALKOVICS A KÉT HÍRES MAECENAS

felkészületlenségének. Utóbbira példaként hozza Radev Inforádió-nak adott interjúját, „amelyből kiderül, hogy az egész viselkedéstudományt egyfajta marketing-eszköznek tartja, amivel megérteni és befolyásolni lehet a fogyasztói döntéseket”. Más forrásaink ugyanakkor elismerik, hogy Radev igyekszik tájékozódni az egyetemi viszonyokról, bár amikor ősszel végigjárta az intézeteket, túl sok információval nem tudott szolgálni az átalakításról.

Mely átalakítás felforgatta az egyetemi szervezetrendszerét is. A legradikálisabb lépés a háromkar – Gazdálkodástudományi, Közgazdaságtudományi, Társadalomtudományi – megszüntetése volt február 1-jétől. Az oktatást a jövőben 11 intézetbe szervezik, a dékáni pozíció pedig új értelmet kapott: a dékánok nem egy-egy karért, hanem egy-egy oktatási szintért (alapképzés, mesterképzés, szakirányú továbbképzés) felelősek. Ennek van racionális alapja, mert a dékánok a szakfelelősökkel egyeztetve jobban rálátnak majd az egyetem fő termékeire, a szakokra. „Ugyanakkor, ahogy levezényelték az átállást, az rengeteg kárt okoz. A téli szünet és a vizsgaidőszak alatt szerveztek át mindent, mintha válságban lenne

az egyetem, pedig erről szó sincs” – mondja egy corvinusos oktató. Arról megoszlanak a vélemények, hogy a rohamtempóban történő átállás mennyire érződött a mindennapi munkában. Egyes oktatók nem találtak nehézséggel, de volt, aki arról számolt be, hogy mivel a tanulmányi osztályokon is zavar keletkezett, nem tudta, kihez forduljon, amikor egy hallgató elfelejtett vizsgaidőpontra jelentkezni.

Agresszív besorolás

A szervezeti változtatások hatással voltak az egyetem demokratikus döntéshozó szervének, a szenátusnak az összetételére is. Csökkent a választott tagok száma, ezzel szemben emelkedett a tisztségükönél fogva meghívottaké, akik az egyetem vezetésétől, végső soron a kuratóriumtól függenek. „Ha az egyetemvezetés maga mellé állítja a hallgatói képviselőket – ami nem túl nehéz –, és meggyőznek még egy választott tagot, máris többségük van a szenátusban” – eseteli egy oktató. A szenátusi tagok decemberben rábólintottak az elnök, a rektor és a kancellár által előkészített új szervezeti és működési rendre, de egyidejűleg arról is döntöttek,

hogy felállítanak egy bizottságot, amely javaslatokat fogalmaz meg a szenátus és a kuratórium közötti kompetenciamegosztásról.

Erre információk szerint azért volt szükség, mert az egyetemen működő szakszervezet jogszabály felvetette, hogy az új szabályzatok olyan jogköröket telepítettek a kuratóriumhoz, amelyek a felsőoktatási törvény alapján a szenátust illetnék. A szenátus jelenleg csak véleményezheti a Corvinus előmeneteli rendszerét, tanulmányi és vizsgaszabályzatát, intézményfejlesztési tervét vagy magát a szervezeti és működési rendet. A helyzetet ismerő forrásunk szerint az oktatók azt szeretnék, ha ezekben a szenátus dönthetne, a kuratórium pedig legfeljebb vétőjogot gyakorolhatna. Bár a kuratórium még nem ült le a kijelölt bizottsággal, Láncki András son keresztül megüzenték, hogy nyitottak a kompromisszumra. Igaz, a decemberi ülésen Pavlik Livia az Igazságügyi Minisztérium álláspontját ismertette a kérdésben, amiből az derült ki, hogy ha más megoldás nincs, a kormány a felsőoktatási törvényt is kész módosítani.

Komoly ellenérzéseket váltott ki az egyetemen a januártól érvényes új bérrendszer is. Ez azért

furcsa, mert a magánosítás mellett egyik fő érv az volt, hogy a közalkalmazotti bértábla kötöttségeitől megszabadulva magasabb bért adhat oktatóinak a Corvinus. Az új fizetésekről a dolgozók január 31-ig kaptak tájékoztatást, és bár az egyetem közleménye szerint a körülbelül ezer foglalkoztatott – oktatók és adminisztratív munkatársak – 85 százalékának emelkedik az összjövedelme, több olyan oktatóval beszélünk, aki jelentős fizetéscsökkenéssel szembesült, illetve olyannal is, akinek csak minimális mértékben emelték a bérét. Év végére 10–15 százalékos bónuszt is ígértek az oktatóknak, amennyiben teljesülnek az egyetem pénzügyi céljai és a később meghatározandó „egyéni teljesítménycélok”.

Mi történhetett? A Corvinus oktatói eddig a közalkalmazotti bértábla alapján járó fizetés mellé teljesítményarányos bért is kaphattak. A fizetés ezen mozgó része havi bruttó 60-tól 340 ezer forintig terjedt, ami azt jelenti, hogy egy jól teljesítő tanársegéd vagy adjunktus akár meg is duplázhatta alapfizetését. Most az alpbért emelték, de aki eddig sokat kapott a teljesítménye után, rosszul is járhatott. Főleg, hogy az intézetvezetőktől úgynevezett agresszív relatív értékelést (*forced ranking*) vártak el: előre megmondták, hogy az oktatókat a „normális eloszlás szerint” sorolják be kiemelkedő, átlagos és fejlesztendő kategóriákba, és ez alapján határozták meg az alpbéremelési sávokat. Kiemelkedő és fejlesztendő az adott egységen belül az oktatók 15–17 százaléka lehetett, a

többiek átlagosnak kellett venni. Az oktatók között két szakértői anyag is keringett, amelyek amellett érveltek, hogy a 90-es évek üzleti szemléletét tükröző *forced ranking* elv igazságtalan és az akadémiai világban különösen káros, mert megöli a bizalmat és az együttműködést.

A Corvinus tájékoztatása szerint mindenki elköszönt, hogy miért került egy adott bérsávba és béraránlati kategóriába, nekünk ugyanakkor több oktató sérelmezte, hogy a besorolás szempontjai nem voltak tiszták. Az oktatók nem véleményezhették az értékelésüket, és fellebbezni sem tudtak az ellen. A szakszervezet kérdőívvel mérte fel a munkavállalók véleményét a *forced ranking*ről: a közel 300 beérkező válasz alapján a corvinusosok több mint 90 százaléka elutasítja az eljárást.

Szigorú feltételek

Az új fizetési papírt azonban az elégedetlenség is aláírták, és forrásaink pár hónapig még nem tartanak érzékelhető felmondási hullámtól; elsősorban azért nem, mert az oktatók március végéig még kapják a 2018-as teljesítményük után megállapított mozgó bért, a 2019-es értékelés alapján járó pluszt pedig áprilisban, egy összegben fizeti ki az egyetem. „Utána van némi kockázata annak, hogy akik a korábbi teljesítményértékeléseken jól szerepeltek, és most úgy érzik, át lettek verve, elmennek az egyetemről. De azt is látni kell, hogy az alpbér emelése nagyobb biztonságot jelent. Eddig attól tartottam, hogy ha költségve-

tési gondok lesznek, megszűnhet a teljesítményarányos bér” – magyarázza egy oktató.

Egy másik forrásunk a Corvinuson kialakult „bizalmi válságra”, a bizonytalan, félelemmel teli légkörre panaszkodik. Szerinte visszatetsző, hogy miközben mindent a fejük felett döntenek el, a belső kommunikáció az üzleti életben megszokott „bratyizós” hangvételre váltott. A vezetőség „Hello, Corvinus!” felütésű, tegezhető levelekben tájékoztatja az oktatókat, az üzenetek végére rendre odabiggyeszti az #együttalejobbakk! hashtaget is. „Radev elnök nem ismeri az akadémiai világban bevett kommunikációs szabályokat, nem tagja a rendnek” – véli a megkérdezett oktató.

Bár a reform deklarált célja, hogy 2030-ra Közép-Európa legjobb egyetemeivel versenyezzen a Corvinus, találkozunk olyan véleménnyel, mely szerint a nagy átalakításban épp az oktatás tartalmával foglalkozik a legkevésbé a menedzsment. „A kari tanácsok megszüntetése után számomra az sem világos, milyen testület dönt majd a szeptembertől érvényes operatív tantervről” – mondja az oktató. A képzési kínálatban egyelőre nincs drasztikus változás, bár szeptembertől három szakot – a nemzetközi gazdálkodás alapszakot, illetve a nemzetközi tanulmányok és a nemzetközi gazdaság és gazdálkodás mesterszakokat – csak angolul indít a Corvinus, magyarul nem. Anthony Radev információi szerint három új szak indításán gondolkodnak, amelyek akár százas nagy-

ságrendben fogadhatnák a hallgatókat: ezek a *data science*, a *behavioral science* és egy széles spektrumú politikai-filozófiai-közgazdaságtani alapszak.

A leendő hallgatók annyiban megnyugodhatnak, hogy az említett nyilatkozat szerint az alapképzésre felvettek 60 százaléka és a mesterképzésre felvettek 85 százaléka szeptembertől is ingyen tanulhat majd. Az ingyenes képzésekre a központi felvételi rendszerben lehet jelentkezni, de a hallgatók immár nem állami ösztöndíjat, hanem az egyetem által folyósított Corvinus-ösztöndíjat kapnak. Ennek a feltételei valamivel szigorúbbak, mint az állami ösztöndíjé: legfeljebb az adott szak képzési idejére szól, azaz ha valaki az előírtnál lassabban fejezné be tanulmányait, egy idő után muszáj lesz fizetnie. Menet közben is könnyebb lesz elveszteni az ösztöndíjat, mint az állami egyetemeken, az évenkénti felülvizsgálatokkor legalább 46 teljesített kreditet és 3,8-es tanulmányi átlagot kell felmutatni. A viszonylag magas átlag különösen akkor okozhat fejtörést sokaknak, ha igaz az az oktatói körökben keringő információ, hogy a Corvinuson a jövőben az osztályzatoknak is normális eloszlást kell követniük, vagyis az egyetemvezetés sok közepes, kevés jó és nagyon kevés jeles osztályzatot vár el az oktatóktól. Ezt az értesülést az egyetem kérdésünkre nem kommentálta, de leszögezték, hogy „a minőség növelése mind hallgatói, mind oktatói oldalon elvárás”.

Teczár Szilárd

ÉLET ÉS IRODALOM

VEGYE A LAPOT!

Schein Gábor: *Társadalmi helyzete: író (Téreyről és a Térey-ösztöndíjről)*

Simonovits András: *Meddig lehet feszíteni a húrt? (A nyugdíjrendszerrel)*

Schiff András, a *Figaro* ürügyén (Gyenge Enikő interjúja)

Nyerges András: *Színrebontás (Bulgakov, az „úgyszólván ismeretlen” író)*

ÉS-kvartett Moesko Péter *Megyünk haza* című novelláskötetéről

Pénteken keresse a hírlapárusoknál, vagy fizesse elő! Tel.: 06/1-210-5149

SZÜKSÉGÜNK VAN EGYMÁSRA!

MBI MAGYAR BRANDS

TARNÓI GIZELLA-EMLEKDIJ

Az *Élet és Irodalom* munkatársai díjat alapítottak munkatársuk, Tarnói Gizella emlékére, a gazdasági újságírás területén kiemelkedőt alkotó újságírók elismerésére. A tizenegyedik alkalommal meghirdetett díjra 2020. február 14-ig lehet pályázni. A pályázatnak kötelező formai kellékei (ürlap, formanyomtatvány, igazolás, pályázati díj stb.) nincsenek, a pályázati anyagot a szerkesztőség címére kell eljuttatni (1450, Budapest, pf. 84.). A díjat alapítók fenntartják a jogot, hogy a kuratórium, melynek tagjai Bokros Lajos, Losonczi Miklós és Várhegyi Éva, pályázatot be nem nyújtó újságírókat is díjazhasson. A díjazott százezer forintot és Gábor Áron egy alkotását kapja. Részletes kiírás a lap honlapján: www.es.hu.